

Volume 7, Issue 6, June 2020, p. 219-229

İstanbul / Türkiye

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Article History:

Received

12/04/2020

Received in revised form

10/06/2020

Available online

15/06/2020

¹CULTURAL TRANSFER IN COURSE BOOKS AS TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE: YEDİ İKLİM TEACHING TURKISH BUNDLE LEVEL C1 BOOK EXAMPLE

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA KÜLTÜR AKTARIMI: YEDİ İKLİM SETİ C1 SEVİYESİ KİTABI ÖRNEĞİ

²Enes GÜLEÇ

Abstract

The Turks have found many great civilisations that effect many centuries. Thanks to the civilisations that they have built, they put a lot of remarkable works. When we examine the works as written and oral while oral one's date back to BC it is understood that the written works emerged in 7th century. This long historical process has helped both Turks and Turkish language to vary in an aspect of culture. This enrichment has affected primarily native language teaching and also teaching Turkish as a foreign language. Even though it has been claimed that the history of the teaching Turkish as a foreign language harkened back to the Sumerian era, The piece that was written in order to teach Turkish to Arabs is very important particularly because of been the first work aiming teaching Turkish as a foreign language. Language teaching is also a cultural transfer. It is because that one of the important aspects of culture transfer in language is effective in the language teaching process. Language is the most important protector and deliverer of the culture. Even though the teachers seem to be the ones who transfer the linguistic and the cultural information of the language, another effective instrument is the books that is prepared to teach language. For this reason, there have been many works published for teaching Turkish to foreigners in last years. The aim of the study in this sense foreign to the Turkish education prepared by the Yunus Emre Institute Yedi İklim Türkçe Öğretim bundle (C1) batches are listed in document analysis method of qualitative research methods to investigate that contribute to what extent the teaching culture to elements of Turkish culture. After listing, comparison was made with other studies. As a result, a total of 77

¹ Bu çalışma, 6-8 Aralık 2019 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen, Prof. Dr. A. Halük Dursun Anısına Uluslararası Türk Kültürü ve Sempozyumu Dil-Tarih-Coğrafya adlı sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bölümü, enes.gulec1@gazi.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6288-3353>

items were identified in the book Institute Yedi İklim Türkçe Öğretim bundle (C1) level.

Key Words: Teaching Turkish to Foreigners, Language, Culture, Culture Transfer.

Özet

Türkler yüzyıllar boyu etkisi devam eden büyük medeniyetler kurmuşlar. Kurmuş oldukları medeniyetler sayesinde çok sayıda önemli eserler ortaya koymuşlardır. Eserleri sözlü eserler ve yazılı eserler olarak incelediğimizde sözlü eserler milattan öncelere kadar uzanırken, yazılı eserlerin 7. yüzyılda ortaya çıktığı görülmektedir. Bu uzun tarihsel süreç Türk ve Türkçenin kültür bakımından da çeşitlenmesine olanak sağlamıştır. Bu zenginleşme, ilk sırada ana dili öğretimi olmak üzere yabancı dil olarak Türkçenin öğretimini de etkilemiştir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi tarihini, bazı çalışmalar sonucunda Sümerler dönemine kadar dayandığını iddia edilse de çoğu çalışmanın ortak olarak kabul ettiği eser Kâşgarlı Mahmud'un 11. Yüzyılda yazmış olduğu Divân-u Lugâti't-Türk eseridir. Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan bu eser bilhassa yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kaleme alınan ilk eseri temsil etmiş olması sebebiyle oldukça önemlidir. Ancak kurumsal olarak Türkçe öğretilmesi ise ilk defa Ankara Üniversitesi tarafından TÖMER bünyesinde 1980 yılında başlamıştır. Dil öğretimi aynı zamanda bir kültür aktarımıdır. Çünkü dilin önemli işlevlerinden biri olan kültür aktarımı, dil öğretimi sürecinde etkili olmaktadır. Dil, kültürün en önemli koruyucusu ve aktarıcısıdır. Dilin, dilsel ve kültürel bilgilerini aktarmada her ne kadar öğretmenler gerçekleştiriyor gibi görünse de etkili olan diğer bir araç da dil öğretimi için hazırlanmış kitaplardır. Bu sebeple son yıllarda ülkemizde giderek yaygınlaşan yabancılara Türkçe öğretimi alanında çok sayıda eser hazırlanmıştır. Bu bağlamdan yola çıkarak çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Set'indeki (C1) Türk kültürüne ait öğelere kültür öğretimine ne derecede katkıda bulunduğunu araştırmak için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak toplu halde listelenmiştir. Listelendikten sonra diğer çalışmalarla karşılaştırma yapılmıştır. Sonuç olarak, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 seviyesi kitabında toplam 77 öge tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Dil, Kültür, Kültür Aktarımı.

GİRİŞ

İnsanlığın ilk varoluşundan itibaren kültür farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Bu yüzden, kültür kavramının çeşitli anlamları vardır. Kültür, bazen var olma, bazen düşünme, bazen de hissetme biçimi olarak açıklanmaktadır. "Kültür, tarihi toplumsal gelişim süreci içinde, yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür (TDK, 1988)". Dünyada geçmişten günümüze kadar birçok millet yaşamıştır. Bu milletlerin oluşturmuş olduğu bir kültür birikimi vardır. Her milletin kendine ait kültürel değerleri bulunmaktadır. Örneğin bazı kültürlerde selamlaşma eylemi olarak sarılma, öpme gibi eylemler kullanılırken bazı kültürlerde bu eylemler normal olarak karşılanmayabilir. Tam bu noktada dil öğretimi içerisinde kültürel farklılıkların önemi ortaya çıkmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir yabancı, Türk kültürüne ait gelenek, görenek ve çeşitli uygulamaları öğrenemezse, iletişim kurarken büyük sıkıntılar çekebilir. Dili öğrenen kişi o dilde yanlış anlaşılma ve etkili bir iletişim kurmak istiyorsa dilsel kavramların karşılıklarının yanı sıra o dilin kültürünü de öğrenmek zorundadır. Dil öğretiminin temel amaçlarından birisi de dili her yönüyle öğrenen dili öğrenen kişiye aktarmaktır. Çünkü bir dili öğrenmek aynı zamanda o dili konuşan bireyler gibi yaşamaktır. Dil toplumdaki süreçlerle beraber geliştiği için öğrenilen yabancı dile hâkim olabilmenin temel şartı o toplum gibi yaşamaktır. Demircan'ın (1990 :26) da kitabında

belirttiği gibi bir dili yabancı dil olarak öğrenen kişi, hedef dilin kültürel yapılarını da öğrenmesi gerekmektedir.

Dil öğretimi yapılırken, kültürel aktarımda aynı doğrultuda ilerler. Sözcük öğretimi yapılırken, temel dil becerileri geliştirilmeye çalışılırken aynı zamanda kültürel aktarım da gerçekleşir (Akkaya, 2013 :179). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de kültür aktarımı, kültürel miras unsurlarının öğretimiyle gerçekleşmektedir. Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının büyük önemi vardır; fakat kültür çok kapsamlı olduğu için eğitim sürecinde kültürün bütün yönleriyle öğrenenlere aktarılması mümkün değildir. Türk kültürü köklü bir geçmişe sahip olduğu için ve dili yeni öğrenen kişiler daha çok dil bilimsel yapıya odaklı olduklarından dolayı kültür başlığı altında öğrenciye verilebilecek olan şeyler öğrencinin dili ve kültürel yapıyı kavramasına yardımcı olacak özellikte olmalıdır. Yabancı dil öğrenenlere genel olarak kültür açısından tarih, günlük yaşam ve rutinler, alışveriş, yiyecek ve içecek, gençlik kültürü (moda, müzik vb.), okul ve eğitim, aile yaşantısı, sosyal konuların öğretilmesinin uygun olduğunu kaynaklar (Melanlıoğlu, 2008; Demir ve Açık, 2011; Ökten ve Kavanoz, 2014) belirtmişlerdir.

Kültür aktarımındaki en önemli iki ana başlık, öğretmenler ve ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında kültürün yeri ve önemi ise tartışılmazdır. Çünkü kültür aktarımında öğretmenlerin payı olduğu kadar ders kitaplarındaki metinlerin de çok büyük payı vardır. Bu yüzden ders kitaplarının niteliğinin ve niceliğinin denetlenmesi gerekmektedir. Yeni bir dili öğrenen bireyler, o dilin konuşulduğu kültüre ait olan gelenek ve görenekleri en iyi metinler aracılığıyla edinebilir. Diğer yandan metinler yardımıyla öğrenilen dilin toplumuna ait günlük yaşamsal faaliyetler hakkında bilgilenmek gerekir. Hedef dilin kültürünü iyi bir şekilde kavrayan bireyin dil öğrenim süreci olumlu yönde etkilenir ve o dili etkin olarak kullanmasına zemin hazırlar.

Kitapların kültürel seviyelerini değerlendirmek için çeşitli kriterler geliştirilmiştir. Bu geliştirilen kriterlerden birisi Byram vd. (1994 :51) tarafından hazırlanmış olan, 9 farklı başlığı içeren kriterlerdir. Bu başlıklar:

1. Sosyal Kimlik ve Sosyal Gruplar
2. Sosyal Etkileşim
3. İnanç ve Davranışlar
4. Sosyopolitik Kurumlar
5. Toplumsallaşma ve Yaşam Döngüsü
6. Ulusal Tarih
7. Ulusal Tarih
8. Ulusal Kültür Mirası
9. Stereotipler ve Ulusal Kimlik

Avrupa Konseyi tarafından sunulan bildiriye, öğretilen hedef dilin kültürel bilgisinin özellikle verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Avrupa Konseyinin belirttiği kültürel bilgiler şunlardır:

1. Günlük Yaşam
2. Yaşam Koşulları
3. Kişiler Arası İlişkiler
4. Değerler, İnançlar ve Davranışlar
5. Vücut Dili
6. Sosyal Gelenekler
7. Âdet Olmuş Davranışlar (Er,2006 :8)

Okur ve Keskin (2013), ders kitaplarındaki kültürel öğeleri 7 kriter etrafında incelemiştir:

1. Günlük Yaşam
2. Kişiler Arası İlişkiler
3. Değerler ve Eğitim
4. Edebiyat, Sanat ve Müzik
5. Gelenekler ve Folklor
6. Sosyal Yaşam
7. Coğrafya ve Mekân

Böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmasının temel sebebi, Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin diğer seviye kitaplarında çalışmaların (İşcan ve Yassıtaş, 2018; Çakmak, 2019) yapılmış olması ve bu C1 seviyesinde bulunan kitabın incelenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları setlerinden birisi olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin C1 seviyesinde yer alan Türk kültürel miras unsurlarını incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Corbin ve Strauss'a (2008) göre doküman incelemesi, tıpkı diğer nitel araştırma yöntemlerinde olduğu gibi anlam çıkarmak, anlayış kazanmak ve ampirik bilgi edinmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (akt. Bowen, 2009). Okur ve Keskin (2013), yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurları 7 ana başlık etrafında incelemiştir: 1. Günlük Yaşam; 2. Kişiler Arası İlişkiler; 3. Değerler ve Eğitim; 4. Edebiyat, Sanat ve Müzik; 5. Gelenekler ve Folklor; 6. Sosyal Yaşam; 7. Coğrafya ve Mekân. İnceleme, bu başlıklara göre detaylandırılarak yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın grubunu, Yunus Emre Enstitüsü tarafından yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanmış olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin C1 kitabı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi; "İçerik analizinde görüşme, gözlem veya dokümanlar yoluyla elde edilen nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 228,239)" ve "İçerik analizi amaçları belirleme, kavramları tanımlama, analiz birimlerini belirleme, konu ile ilgili verilerin yerini belirleme, mantıksal bir yapıyı geliştirme, kodlama kategorilerini belirleme, sayma, yorumlama ve sonuçları yazma aşamalarından oluşmaktadır (Büyüköztürk, 2016: 250,251)" şeklinde tanımlanmaktadır. Çalışmada bulunan veriler belirli başlıklar ve kategoriler hâlinde sıralanmıştır.

BULGULAR

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan, Yedi İklim Türkçe öğretim Seti'nin C1 seviyesi kitabında bulunan öğeler aşağıda listelenmiştir.

Günlük Yaşam

Olimpiyat oyunlarında ne oldu? etkinliğinde ünlü Türk güreşçisi Hamza Yerlikaya'nın rekorla şampiyon olmasından bahsedilmiştir. Dünya çapında oynanan bir spor, burada milli bir sporcuyla içinde barındırması ve tanıtımı yapılması sebebiyle kültürel öğe olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 15).

Olimpiyat oyunlarında ne oldu? etkinliğinde Türkiye'nin olimpiyatlarda 7 altın, 2 gümüş madalya kazanmasından bahsedilmiştir. Devletin spor branşı alanında tanıtımı yapıldığı için kültürel öge olarak değerlendirilmiştir. (Sayfa 15)

Okuyalım, Konuşalım etkinliğindeki fotoğrafta Türk Millî takımı oyuncularının olduğu fotoğrafa yer verilmiştir. Fotoğraf o dönemin başarılı oyuncularını tanıttığı için kültürel öge olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 19).

Dinleyelim, cevaplayalım, işaretleyelim etkinliğinde EURO 2008'e Türkiye'nin katıldığı açıklanmıştır. Ülkenin spor branşı alanındaki başarısı anlatıldığı için kültürel öge olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 20).

Okuyalım, İşaretleyelim etkinliğinde 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası metninde Türkiye'nin başarıları anlatılmıştır. Ülkenin spor branşı alanındaki başarısı anlatıldığı için kültürel öge olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 22).

Serbest okuma metninde Geleneksel Bir Türk Sporunu: Matrak

Serbest okuma metninde Geleneksel Bir Türk Sporunu: Matrak hakkında bilgi verilmiştir (Sayfa 32).

Değerlendirme kısmında Millî Atlet Elvan Abeylegesse'nin hayatı bilgi verilmiştir (Sayfa 33).

Okuyalım etkinliğinde sadece Türkiye'de üretilen İnci Kefali adlı balıktan söz edilmiştir. Bu türün, sadece Van'a özel olması sebebiyle kültürel öge olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 78)

Bunları Biliyor Muydunuz? etkinliğinde Türkiye'ye özgü olan Van Kedisi hakkında bilgi verilmiştir (Sayfa 80).

Edebiyat, Sanat ve Müzik

İşaretleyelim etkinliğinde Çekler, havlu attı bile! ifadesine yer verilmiştir. Havlu atmak, deyim olduğu için edebiyat ögesi olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 21).

Yazalım etkinliğinde eli ayağı titremek, yerinde duramamak, tüyleri diken diken olmak ifadelerine yer verilmiştir. Bu ögeler deyim olması sebebiyle edebiyat ögesi olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 21).

Konuşalım etkinliğinde bulunan atasözlerinin günlük hayatta kullanımlarına örnekler verilmiştir (Sayfa 31).

Atasözleri ile Anlamalarını Eşleştirelim etkinliğinde karışık sırada verilen atasözleri ve anlamlarının eşleştirilmesi istenmiştir. Bu etkinlik sayesinde sözlü kültüre ait öğelerin, öğrenciler tarafından pekişmesi sağlanmıştır (Sayfa 31).

Okuyalım, başlıkları yerleştirelim etkinliğinde Mehmet Akif Ersoy'un bir anısına yer verilmiştir. Bu anı, Türk halkı içerisinde yaygın olarak anlatılan Kimliğinizi düşürdünüz galiba! anısıdır (Sayfa 56).

Okuyalım, başlıkları yerleştirelim etkinliğinin 2. kısmında Yavuz Sultan Selim'in bir anısına yer verilmiştir (Sayfa 56)

Okuyalım, başlıkları yerleştirelim etkinliğinin 3. kısmında Lokman Hekim'in bir anısına yer verilmiştir (Sayfa 56).

Okuyalım, başlıkları yerleştirelim etkinliğinin 4. kısmında Neyzen Tevfik'in bir anısına yer verilmiştir (Sayfa 56).

Okuyalım, başlıkları yerleştirelim etkinliğinin 6. kısmında Fatih Sultan Mehmed'in bir anısına yer verilmiştir (Sayfa 56).

Eşleştirelim etkinliğinde atasözleri ve deyimleri doğru anlamda kullandırma çalışması, pekiştirici olarak kullanılmıştır. Bu çalışma, gündelik hayatta kalıp sözcüklerin kullanılmasına teşvik edici olması sebebiyle edebiyat ögesi olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 57)

Seçelim, Yazalım etkinliğinde Mustafa Kemal Atatürk, Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu, Prof. Dr. Kemal Karpat gibi önemli şahısların Türk dili ile alakalı özlü sözleri verilmiştir (Sayfa 59)

Eşleştirelim etkinliğinde Mevlâna ve Kaşgarlı Mahmut'un özlü sözlerinden bahsedilmiştir (Sayfa 60).

Dinleyelim, Cevaplayalım etkinliğinde Aşık Şeref Taşlıova tanıtımı yapılmış, bilgi verilmiştir (Sayfa 61).

Okuyalım, Bulalım etkinliğinde Abdürrahim Karakoç ile yapılan röportaj aktarılmış (Sayfa 62,63).

Yeniden Yazalım etkinliğinde örtük anlamları tekrar pekiştirme amaçlanmıştır (Sayfa 64).

Yazalım etkinliğinde ünlü edebiyatçı Sezai Karakoç fotoğrafı verilmiştir (Sayfa 64).

Konuşalım etkinliğinin E ve F seçeneklerinde Mevlâna ve Peyami Sefa'ya ait özlü sözlere yer verilmiştir (Sayfa 65)

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Şevket Rado tarafından yazılmış bir metin aktarılmıştır (Sayfa 67).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Ümit Yaşar Oğuzcan tarafından yazılmış bir metin aktarılmıştır (Sayfa 68).

Serbest Okuma etkinliğinde Yunus Emre'ye ait Aşk adlı şiir verilmiştir (Sayfa 70).

Konuşalım etkinliğinde dört ayak üstüne düşmek, aslan payını alma, maymun iştahlı olmak, koyun gibi davranmak deyimleri kullanılmıştır (Sayfa 77)

Konuşalım, Eğlenelim etkinliğinde nazlı kızlar deyimini kullanılmıştır (Sayfa 85).

Deyimlerle Anlamları Eşleştirelim etkinliğinde karışık olarak verilmiş deyimleri anlamlarına göre eşleştirilmesi istenmiş. Bu çalışma, gündelik hayatta kalıp sözcüklerin kullanılmasına teşvik edici olması sebebiyle edebiyat ögesi olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 88).

Konuşalım etkinliğinde "İyi ağaçtan talihli dal çıkar" Mevlâna'ya ait söz verilmiştir (Sayfa 88)

Konuşalım etkinliğinde Meyvesiz ağaca kimse taş atmaz atasözüne yer verilmiştir (Sayfa 88).

Dinleyelim, Tamamlayalım etkinliğinde Osmanlı Padişahlarının şair olduklarını belirten ve detaylandıran bir etkinlik yapılmıştır. Bu etkinlikte, padişahların şair olarak özellikleri tanıtıldığı sebebiyle edebiyat ögesi olarak değerlendirilmiştir (Sayfa 106).

Metinde Hangi Deyimler Var? etkinliğine okuma metninde geçen 16 adet deyim ve atasözünü öğrenci tarafından bulunup anlamlarının açıklanması istenmiştir (Sayfa 109).

Okuyalım, Konuşalım etkinliğinde Hoca'nın Hesabı adlı Nasreddin Hoca fıkrasına yer verilmiştir (Sayfa 136).

Okuyalım, Tamamlayalım etkinliğinde Deli Mi Akıllı Mı? fıkrasına yer verilmiştir (Sayfa 137).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Sayılar Yalan Söylemez adlı fıkraya yer verilmiş ve öğrenciden fıkradan çıkarım yapılması istenmiştir (Sayfa 137).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Arabanın Hangi Lastiği Patladı? adlı fıkraya yer verilmiş ve öğrenciden fıkradan çıkarım yapılması istenmiştir (Sayfa 138).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Uçak Yolculuğu adlı fıkraya yer verilmiş ve öğrenciden metinde geçen fıkralar istenmiştir (Sayfa 139).

Okuyalım, Yazalım etkinliğinde Deyimler, Kalıp Sözler başlığı altında birçok deyim ve atasözü verilmiştir. Öğrencilerden istedikleri deyim ve atasözlerini seçip, öykü oluşturulması istenmiş (Sayfa 152).

Dinleyelim, Eşleştirelim etkinliğinde Barış Manço'ya ait Kazma şarkısına yer verilmiştir (Sayfa 160).

Serbest Okuma etkinliğinde Eski Türk Edebiyatına ait olan Kıyafetname eseri tanıtılmıştır (Sayfa 168).

Değerlendirme etkinliğinde Padişah I. Mahmut'a ait bir anıya yer verilmiştir (Sayfa 169).

Coğrafya ve Mekân

Okuyalım, Konuşalım etkinliğinde Pekin'den Londra'ya başlığı altında İpek Yolunun Türk Cumhuriyeti ülkelerine etkileri anlatılmıştır (Sayfa 36,37).

Serbest okuma metninde Antakya Şehri hakkında bilgi verilmiştir (Sayfa 52).

Konuşalım etkinliğinde Türkiye'de bulunan tarihî yerler verilerek öğrencilerin düşünceleri alınmış (Ayasofya Camii, Kapadokya, Sultan Ahmet Camii vb.) (Sayfa 102).

Cumhurbaşkanlığı sarayının Ankara'da bulunan fotoğrafına yer verilmiştir (Sayfa 155).

Değerler ve Eğitim

Okuyalım, İşaretleyelim etkinliğinde Türk Eğitim Sistemi hakkında bilgi verilmiştir. Okuma parçasında, eğitim sistemi, Yurtdışı Türkler topluluğu ve burslar hakkında bilgi verildiği için eğitim başlığında değerlendirilmiştir (Sayfa 46).

Türkçe Öğrenim Merkezlerine Müracaatta İstenen Belgeler listenmiş şekilde öğrencilere aktarılmış. Müracaatlarda nasıl yol izleneceğini ve farklarla açıklanması sebebiyle eğitim başlığında değerlendirilmiştir (Sayfa 47).

Dinleyelim, Tamamlayalım, Cevaplayalım etkinliğinde hastalıkların Türkçe karşılıkları verilmiştir. Hastalıklar, halk içinden örneklerle aktarıldığı ve asıl amaç öğretim olduğu için eğitim başlığında değerlendirilmiştir (Sayfa 48).

Değerlendirme kısmında Geçmişten Günümüze Tıp etkinliğinde Osmanlı Devleti'nde Sağlık eğitimi hakkında bilgi verilmiştir (Sayfa 53).

Okuyalım etkinliğinde Türk milletlerinin geçmişten günümüze kullanmış olduğu alfabelerin süreçleri anlatılmıştır (Sayfa 96).

Okuyalım etkinliğinde ilk yazılı eser olan Orhon Yazıtları hakkında detaylı bilgilendirme yapılmıştır (Sayfa 98).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde ünlü Türk Bilim İnsanlarında olan Kaşgarlı Mahmut, Ali Kuşçu ve Uluğ Beyden bahsedilmiştir (Sayfa 108).

Tartışalım etkinliğinde Harita üzerinde, kurulan Türk Devletlerini isimleri verilmiştir. Öğrencilerin kurulan Türk Devletleri hakkında yorum yapılması istenmiştir (Sayfa 110).

Serbest Okuma metninde Kadeş Antlaşmasının detayları verilmiş ve bu antlaşmanın İstanbul Arkeoloji Müzesinde saklandığı anlatılmıştır (Sayfa 110).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Sempozyum Nedir? Sorusuna açıklamalar yapılmıştır (Sayfa 114,115).

Seçelim, Yazalım etkinliğinde Yunus Emre ile ilgili bir bildiri hazırlama şablonu istenmiştir (Sayfa 116).

İnceleyelim, İşaretleyelim etkinliğinde Dünya Dili Türkçe Sempozyumuna yer verilmiş ve bu bağlamda sorular sorulmuştur (Sayfa 118,119).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Yabancılar Türkçe Öğretiminde Yunus Emre Enstitüsü Modeli: Saraybosna örneği verilmiştir (Sayfa 120).

Konuşalım etkinliğinde Türk Bilim Dergisinin kapağına ve Emin Kansu tarafından yazılmış olan Bilimsel Araştırma ve Yayınlarından İlkeler kitabının fotoğraflarına yer verilmiştir. Bilimsel bir eser ve yazar tanıtımı yapıldığı için eğitim başlığı altında değerlendirilmiştir (Sayfa 126).

Değerlendirme etkinliğinde ünlü tıpçı Hulusi Behçet'in hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Bilim insanı tanıtımı yapılması ve amacın Hulusi Behçet'i tanıtmak olması sebebiyle eğitim başlığı altında değerlendirilmiştir (Sayfa 129).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Türkiye'nin Nüfusu Açıklandı başlığı altında ülkenin yıllara göre nüfus verileri anlatılmıştır. Nüfus sayısı, dil öğrenen bireylerin kendi ülkeleri ile kıyası ve demografik kültür karşılaştırması açısından önemlidir (Sayfa 140).

Grafikleri İnceleyelim, Soruları Cevaplayalım etkinliğinde Türkiye Bursları Başvuru, Değerlendirme ve Seçim aşamalarından ve gerekli statü durumlarından bahsedilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireyin, süreç hakkında detaylı bilgilendirilmesi ve donatılması amaçlanmıştır (Sayfa 142).

Değerlendirme etkinliğinde "0" rakamının Harezmi tarafından icat edildiği anlatılmıştır (Sayfa 153).

Okuyalım, İşaretleyelim etkinliğinde ünlü matematikçi Cahit ARF hakkında bir tanıtım yazısı yazılmıştır (Sayfa 156,157,158).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde El Yazısı Analizi başlığı altında Türkçe el yazısının nasıl yazılacağı anlatılmıştır. Eğitim sistemine ve Türk eğitim sisteminin bir parçası olması sebebiyle eğitim başlığı altında değerlendirilmiştir (Sayfa 162,163).

Gelenekler ve Folklor

Değerlendirme etkinliğinde Osmanlı'da gelenek haline gelen Ebced hesabının nasıl yapıldığı anlatılmıştır (Sayfa 71).

Dinleyelim, İşaretleyelim etkinliğinde Osmanlı Devleti zamanında çiçeklerin ne amaçla kullanıldığı hakkında bilgi verilmiştir. Çiçek aşısının Osmanlı Devleti tarafından hangi dönemde kullanıldığına dair bilgiler verilmiştir (Sayfa 83).

Serbest Okuma etkinliğinde Osmanlı Devleti kültürü olan şerbet hakkında bilgi verilmiştir. Şerbetin Ramazan ayı ile alakalı olması önemli bir unsurdur. (Sayfa 90).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları metninde benzer gelenek-görenekler anlatılmıştır (Sayfa 124,125).

Serbest Okuma etkinliğinde Kültürel İlişkiler metninde Türk-Arap ortak kültürü miras hakkında benzer yönler anlatılmıştır (Sayfa 128).

Okuyalım, Cevaplayalım etkinliğinde Kültürümüzde Sayılar başlığı altına Türk Kültüründe sayıların ne anlama geldikleri açıklanmıştır (Bir sayısı Allah'ın teklifini ifade eder vb.) (Sayfa 145,146,147).

Okuyalım, Konuşalım etkinliğinde Batıl İnançlar başlığı altında Türklere ait bazı batıl inançlardan bahsedilmiştir (Sayfa 151).

Sosyal Yaşam

Okuyalım, alt başlıkları yerleştirelim etkinliğinde Marmaray metrosu hakkında bilgi verilmiştir. Bu metro, Türkiye tarafından Asrın Projesi olarak adlandırılması ve halk arasında bilinmesi sebebiyle, kültürel öge olarak sayılmıştır. (Sayfa 40)

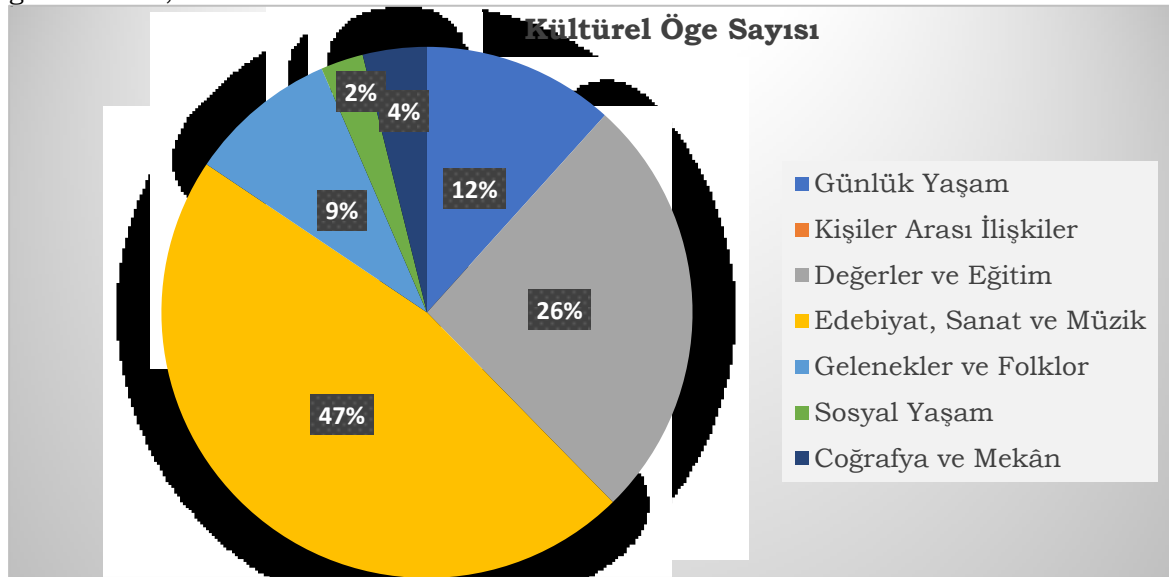
Okuyalım, Konuşalım etkinliğinde Bu Sayılar Uçaklar İçin Neden Yok? başlığı altında Türk Hava Yolları tanıtılmıştır. Türk Hava Yollarının Dünya çapında ileri gele havayolu şirketlerinden olması ve Dünya üzerinde birçok iyi işlere imza atmış olması sebebiyle kültürel öge olarak sayılmıştır. (Sayfa 150)

Kişiler Arası İlişkiler

Bu başlığı niteleyen hiçbir öge tespit edilmemiştir.

Yukarıda verilen bilgilere göre Edebiyat, sanat ve müzik başlığında 36 öge, Değerler ve eğitim başlığında 20 öge, Günlük Yaşam başlığına ait 9 öge, Gelenekler ve Folklor başlığına ait 7 öge, Coğrafya ve Mekân başlığına ait 3 öge, Sosyal Yaşam başlığına ait 2 öge, Kişiler arası ilişkiler başlığına ait hiçbir öge bulunamamıştır. Toplamda 77 öge tespit edilmiştir. Çakmak'ın (2019) yaptığı çalışma da ise Yedi İklim Türkçe Seti'nin temel seviyesi olan A1-A2 kitaplarında bulunan kültürel öge sayısının, A1 seviyesinde 92 öge; A2 seviyesinde 166 öge olduğunu tespit etmiştir. İşcan ve Yassıtaş (2018) yapmış oldukları çalışmada Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin orta seviye olan B1-B2 seviyesinde inceledikleri kültürel öge sayısı B1 seviyesinde 232 öge; B2 seviyesinde 168 öge olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmalardan yola çıkarak Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin C1 seviyesi kitabında bulunan 77 ögenin, ortalamanın altında kaldığını göstermektedir. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde en çok ögenin bulunduğu kısımlar okuma metinleri ve okuma metinlerinin alt etkinliklerinde bulunmuştur. Genel olarak ileri seviye olduğu için örtük anlamların çok olduğu metinler ve sözlü kültüre ait ögeler yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca C1 seviyesindeki kitaba ait kültürel ögelerin görülme yoğunlukları Şekil 1'de yüzdeleriyle birlikte ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Şekil 1: Yedi İklim Türkçe Öğretim Set'i C1 seviyesi, kültürel ögelerin yüzdeler olarak gösterilmesi;

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmada Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin C1 seviyesi kitabındaki kültürel ögeler incelenmiştir. İnceleme sonucunda Türk kültürüne ait 77 öge tespit edilmiştir. En fazla öge sayısını 36 ögeyle Edebiyat, Sanat ve Müzik başlığı ilk sırada bulunmaktadır. Ardından 20 ögeyle Değerler ve Eğitim, 9 ögeyle Günlük Yaşam, 7 ögeyle Gelenekler ve Folklor, 3 ögeyle Coğrafya ve mekân, 2 ögeyle Sosyal Yaşam gelmektedir. Hiç öge tespit edilmeyen başlık ise Kişiler Arası İlişkilerdir.

Kültür aktarımı hakkında yapılan diğer çalışmalarda (İşcan ve Yassıtaş, 2018; Çakmak, 2019;) ise temel ve orta seviye kitaplarda bulunan kültürel öge sayısının, C1 seviyesi kitabından fazla olduğu bulgular kısmında belirtilmiştir. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür aktarımı Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği B1 B2 Düzeyi, İşcan; Yassıtaş (2018), çalışması detaylı olarak incelendiğinde, B1 seviyesi kitabında Günlük Yaşam başlığı altında 23 öge, Kişiler Arası İlişkiler başlığında 65 öge, Değerler ve Eğitim başlığında 43 öge, Edebiyat, Sanat ve Müzik başlığında 43 öge,

Gelenekler ve Folklor başlığında 19, Coğrafya ve Mekân başlığında 29 öge, Yabancı Kültürler başlığında 32 öge tespit etmişlerdir. Sosyal Yaşam başlığı altında öge tespit edilmemiş. Aynı çalışmanın B2 düzeyi kitabında ise, Günlük Yaşam başlığı altında 26 öge, Kişiler Arası İlişkiler başlığında 40 öge, Değerler ve Eğitim başlığında 17 öge, Edebiyat, Sanat ve Müzik başlığında 11 öge, Gelenekler ve Folklor başlığında 27, Coğrafya ve Mekân başlığında 15 öge, Yabancı Kültürler başlığında 32 öge tespit etmişlerdir. Sosyal Yaşam başlığı altında öge tespit edilmemiş. Böylece B1 seviyesinde 232 öge, B2 seviyesinde 168 öge tespit edilmiştir.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1 A2 Kültür Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi, Çakmak (2019), çalışmasında ise, 1.Yemek; 2.Kültürel Söyleyişler, Deyimler, Atasözleri; 3.Sanat, Spor, Edebiyat; 4.Giyim; 5.Eğitim; 6.Dinî Bayramlar; 7.Şehirler, Tarihi yerler; 8.Ulaşım ve Haberleşme; 9.Kültürel Meslekler ve Zanaat; 10. İnanışlar ve Gelenekler olmak üzere 10 başlık altında incelenmiştir. A1 seviyesi kitabında, Yemek başlığı altında 21 öge, Kültürel Söyleyişler, Deyimler, Atasözleri başlığında 16 öge, Sanat, Spor, Edebiyat başlığında 14 öge, Giyim başlığında 1 öge, Eğitim başlığında 2 öge, Dinî Bayramlar başlığında 4 öge, Şehirler, Tarihi yerler başlığında 19 öge, Ulaşım ve Haberleşmede 6 öge, Kültürel Meslekler ve Zanaat başlığı altında 3 öge, İnanışlar ve Geleneklerde 6 öge olmak üzere toplam 92 öge tespit edilmiş. A2 seviyesi kitabında ise; Yemek başlığı altında 42 öge, Kültürel Söyleyişler, Deyimler, Atasözleri başlığında 27 öge, Sanat, Spor, Edebiyat başlığında 52 öge, Giyim başlığında 3 öge, Eğitim başlığında 2 öge, Dinî Bayramlar başlığında 1 öge, Şehirler, Tarihi yerler başlığında 25 öge, Ulaşım ve Haberleşmede 1 öge, Kültürel Meslekler ve Zanaat başlığı altında 2 öge, İnanışlar ve Geleneklerde 11 öge olmak üzere toplam 166 öge tespit edilmiş. Her ne kadar değerlendirme başlıkları farklı olsa da temel ve orta seviye kitapların öge sayılarının, C1 seviyesi kitabına göre fazla olduğu ortaya koyulmuştur. Dil öğrenim seviyesi kademe kademe arttıkça, kültürel unsur öğelerinin de artması gerekirdi ancak C1 kitabında bu konuda azalma olmuştur. Böyle bir istatistik durumunun olmaması gerekir. Çünkü kültürel unsur aktarımı seviyeyle doğrudan ilişkilidir. 77 öge sayısı, diğer kitaplar göz önünde bulundurulduğunda ortalama olarak aşağıda kalmıştır. Bu sayının 164 ve üstü olması gerekmektedir. Çünkü diğer 4 kitabın ortalama öge sayısı 164'tür.

C1 seviyesinde yoğun şekilde kültürel öğelerin aktarımı yapılması gereken bir seviyedir. Çünkü dili öğrenen bireyin, temel ve orta seviyede öğrendiği birikim ile bu seviyede yetkin olması gerekmektedir. Ayrıca C1 seviyesi kitabında, yapılan inceleme sonucunda öğelerinin dengeli olarak dağılmadığı ortaya çıkarılmıştır. Edebiyat, Sanat ve Müzik ve Değerler ve Eğitim başlıkları en fazla ögeyi barındırmaktadır. Kişiler Arası İlişkiler başlığında hiçbir öge aktarımı kullanılmamıştır. Türk kültürü açısından her alanda eşit ya da belli bir dağılıma göre aktarma yapılırsa, öğrenciler için verimli ve iletişim kurma açısından faydalı olacaktır.

Sonuç olarak günümüzde dil öğretimi yapılırken kültürlerarası aktarım yapmak oldukça önemli bir hâl almaktadır. Dili öğrenen bireyler içinde bulunduğu toplumun kültürel öğelerini tam olarak kavrayamaz ise iletişim açısından sorunlar yaşayabilir. Bu konuda eksik kalan kısımlarda öğretmenlerin devreye girmesi oldukça önemlidir. Hedef dili öğrenen bireyler tek bir yaşam biçiminin olmadığını öğrenmeli ve kendi kültürleriyle karşılaştırma yaparak bu olguları kavramalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim kaynaklarını hazırlayan yetkili kişiler, hedef kültürle farklı kültürleri karşılaştırmalını sağlayan altyapısal özellikleri kitaplarında bulundurmamalıdır.

ÖNERİLER

- Kültür aktarımı öğeleri dağılımı yaparken, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metninde geçen dilin kullanım alanları da dikkate alınmalıdır. (Kişisel, kamusal alan vb.)
- Seviyelere uygun öğelerin sayısal olarak yerleştirilmesine özen gösterilmelidir. İleri düzey kitaplarda kültürel öge sayısı daha fazla olabilir.
- Öğelerin başlıklar çerçevesinde kullanımları dengeli olabilir. Bir başlık ile diğer bir başlık arasında sayısal olarak fazla fark olmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, A. (2013). Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında fıkralar: Nasreddin Hoca fıkraları. *Milli Folklor*, 25(100), 171-181.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: PEGEM.
- Bowen, G. A. (2009). "Document analysis as a qualitative research method". *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Byram, M., Morgan, C. (1994). *Teaching-and-Learning Language-and-Culture*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Byram, M., Karen R. (1999). *Language Teachers. Politics and Cultures*. GB: WBC Book Manufacturers.
- Çakmak, C. (2019). "Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1 A2 Kültür Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65), 756-763.
- Demir, A., Açık, F. (2011). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler". *TÜBAR XXX*, 51-72.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı-Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Can Ofset.
- Er, K.O. (2006). "The Effects of Culture in Foreign Language Curriculum", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 39, 1-14.
- İşcan, A., Yassıtaş, T. (2018). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür aktarımı Yedi İklim Türkçe Öğretim Set'i Örneği B1 B2 Düzeyi". *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- Kaplan, M. (2001). *Türk Milletinin Kültürel Değerleri*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Melanhoğlu, D. (2008). "Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları". *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 3(150), 64-74
- Okur, A., Yamaç, F. (2013). "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Ögelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Set'i Örneği". *The Journal Of Academic Social Science Studies*. 6(2), 1619-1640.
- Ökten, E., Kavanoz, S. (2014). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimini Hedefleyen Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı". *Turkish Studies*. 9(3), 845-862.
- Türkçe Sözlük, (1988). TDK Yayınları, Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek. H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek. H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.